

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Projekt: Tvořivá škola, registrační číslo projektu CZ.1.07/1.4.00/21.3505

Příjemce: Základní škola Ruda nad Moravou, okres Šumperk, Sportovní 300, 789 63 Ruda nad Moravou

Metodický list

Zařazení materiálu:

Šablona: Inovace a zkvalitnění výuky směřující k rozvoji čtenářské a informační gramotnosti (I/2)

Sada:1 Číslo: EU-OPVK-ČIG-2ST-13 Předmět: Český jazyk a literatura, 7. ročník - Román

Název materiálu: Divá Bára

Autor materiálu: Mgr. Marie Baslerová

Ověření materiálu ve výuce:

Datum ověření: 19. března 2012

Třída: VII. A

Ověřující učitel: Mgr. B. Říhošková

Anotace materiálu:

Pracovní list - úryvek z románu Divá Bára, otázky se vztahují k úryvku.

Podrobný metodický popis možností použití materiálu:

- Žáci si pozorně přečtou text, příp. s dopomocí učitele (žáci s IVP).
- Po rozdělení pracovního listu pracují žáci dle zadání.
- Žáci vyhledávají odpovědi na otázky z románu Divá Bára.
- Žáci charakterizují hlavní postavy.
- Charakteristika vnější a vnitřní.
- Kontrolujeme a hodnotíme na závěr celý pracovní list, popř. využijeme pracovní list k sebehodnocení jednotlivých žáků nebo k jejich hodnocení

Seznam literatury a pramenů:

Božena Němcová, *Divá Bára*, Praha: Tribun, 2008, ISBN: 80-86355-27-6

Obr.: http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/e/ea/Bozena_Nemcova.jpg

Božena Němcová – Divá Bára

Narodilo se jim po roce děvče, jemuž dali říkat po mámě Bára; Jakub škrábal se za ušima slyše, že je děvče a ne chlapec, ale bába ho potěšila tím, že je mu podobné jako vejce k vejci. — Několik dní po narození děvčete stala se v Jakubově chalupě nehoda. Sousedka zaskočila k šestinedělce v pravé poledne a našla ji pod komínem u ohniště polomrtvou ležet. Udělala povyk, kmotry se sběhly, přišla i bába a vzkřísily Báru.

Dověděly se od ní, že vařila mužovi oběd, a zapomenouc, že šestinedělka nemá v pravé poledne ani po klekání ze sednice vykročit, zůstala stát v kuchyni pod komínem a vařila. Tu prý to okolo uší jí zašumělo jako zlý vítr, před očima dělaly se jí mžitky, něco ji začalo krákat za vlasy a na zem porazilo. „To byla polednice!“ křičely všechny. „Jestlipak nepodložila divé dítě místo Barči,“ vzpomněla jedna a šla ke kolíbce. Hned se všechny okolo shlukly, vzaly dítě z kolébky, rozbalily, prohlížely, jedna řekla: „Je to divé dítě, je, má velké oči!“ druhá: „Má velkou hlavu!“, třetí přiřkla jí krátké nohy a každá něco jiného. Matka se lekala, bába ale svědomitě prohlídnouc dítě rozhodla, že je to její vlastní, co pod srdcem chovala. Nicméně nejedna z kmoter zůstala při svém, že je dítě od polednice podstrčené.

Od té nehody nemohla se ale Jakubova žena více pozdravit a za několik let po ustavičném churavění umřela. Zůstal Jakub se svou dívčí sám; jakkoli ho pobízeli, aby se oženil kvůli děvčeti mladičkému, přece toho více učiniti nechtěl. Hlídal si ji jako malou ovečku, sám a sám, a dobře ji vyhlídal. Když byla trochu povyrostla, vzkázal mu pan učitel, aby ji přece také do školy posílal, a jakkoli Jakub čtení a psaní za zbytečné držel, přece poslechl. Celou zimu chodila Barča do školy, z jara ale, když nastala pastva a práce v poli, tu se nemohl bez ní obejít. Od jara do jeseně bývala beztoho škola větší část týhodne na petlici zavřená, pan učitel pracoval v poli a děti též, seč každého síly stačily.

Druhou zimu Bára už do školy chodit nemohla, musela se učit příst a tkát. Bára dosáhla patnácti let a žádné děvče v celé dědině nemohlo se jí rovnat v síle a velikosti. Tělo její bylo

hrubých kostí, silných svalů, přitom ale pravidelných forem. Mrštná byla jak pstruh. Pleti byla tmavohnědá, dílem od přirozenosti, dílem od slunce i větru, neboť si nikdy, ani v parném létu nezastřela tvář, jako to vesnická děvčata dělávala. Hlava zdála se veliká, ale to dělalo množství vlasů, černých jak havran, dlouhých, ale hrubých jako žíně. Čelo měla nízké, krátký tupý nos, ústa trochu velká a vyšpulené pysky, ale zdravé, červené jako krev. Zuby široké, silné, ale čisté. Nejpečnějším bylo u ní oko; a právě proto musela od lidí posměch snášet. Spírali jí, že má „oči buličí“. Veliké měla oko, neobyčejně veliké a modré jak chrpa, obrostlé dlouhou černou řasou. Nad okem klenulo se husté černé obočí. Když se Bára škaredila, podobala se její tvář obloze, černými mraky zatažené, z nichž se jen kousek oblohy modralo.

Ona se ale málokdy škaredila, leda když jí chasa nadávala, že má buličí oči, to jí oči hněvem sršely a mnohdy se až do pláče pustila. Jakub ale vždy jí říkal: „Ty hloupá, co si z toho děláš, já mám také velké oči. A nechsi jsou buličí, však to není nic zlého; vždyť se ta nemá tvář umí na člověka mileji podívat než ti tam!“ Přitom obyčejně ukázal holí k dědině. Pozdější léta ale, když přišla k síle, netroufala si chasa ubližovat jí, neboť za každou urážku dávala hned oplátky. Silní chlapci nebyli s to ji poprat; kde nevystačila síla, tu užívala všelikých fortelů aneb si pomohla obratností. Tak si dobyla pokoje.

Bára měla vůbec do sebe tolik neobyčejných vlastností, že se nebylo čemu divit, když si sousedé o ní povídali; nemohouce si takovou povahu nijak vyložit, začaly ženy opět tvrdit, že to přece jen nějaké „divé dítě“, a ne-li to, tedy že ji zajisté polednice vzala pod moc svoji. Tím vyřknutím bylo všecko počínání děvčete vysvětleno a omluveno, ale mělo ten následek, že se jí vesničané buď štítili, buď báli, a jen několik duší ji opravdu milovalo. Kdo ji chtěl hodně pozlobit, řekl jí „divá Báro!“ ale byl každý na omylu, kdo mněl, že ta přezdívka jí víc než každá jiná mrzí, tím jí právě neublížili, každá jiná přezdívka více ji zabořila než ta. Ona slýchala sice povídačky o polednicích, večernicích, o vodním muži, o žhavém muži, který je v lese, o světýlkách, čertu a strašidlech, slýchala o tom mezi dětmi, ale nebála se ničehož. Dokud byla malá, bral ji otec s sebou na pastvu a tu hrála celý boží den s psem Lišajem, který jí byl po tátovi nejmilejší kamarád. Táta s ní mnoho řeči nenadělal, seděl a vydlaboval dřevěnky, chvílemi pozdvihl hlavu po stádu, a jestli nebylo pohromadě, poslal Lišaje, by krávu nebo jalovici zavrátíl, což pes jak náleží vyvedl. Když bylo potřebí, vstal sám a několikrát stádo obešel. Když byla Bára větší, vyprovázívala vždy Lišaje, a jestli která kráva po ní čmuchat chtěla, hned ji Lišaj odehnal. Jsouc větší, mnohdy v čas potřeby za tatíka stádo vyhnala; krávy znaly její hlas tak dobře jako Jakubovu troubu, zlý býk, jehož se statní chlapci báli, poslechl, když mu Bára zahrozila.

Když chtěl Jakub stádo vybrodit a přes řeku je hnál, posadil Báru některé krávě na hřbet, řekl jí „drž se“, sám pak plaval za stádem. Jednou se Bára dobře nedržela, smekla se do vody, tu ji

za suknici Lišaj vytáhl a táta ji hodně vypeskoval. Ptala se tedy táty, co se musí dělat, když chce plavat, táta jí ukázal, jak musí rukama i nohama pohybovat. Bára si to pamatovala a tak dlouho zkoušela udržet se nad vodou, až to dokázala. Zalíbilo se jí plavání tak, že v létě zrána i večer se koupávala, a nejen dlouho plavat vydržela hlavou nad vodou, ale i pod vodou.

O tom umění ale kromě táty nikdo nevěděl. Od svitu do desáté hodiny večer nebyla doba, kde by Bára se nebyla koupala, a nikdy vodního mužíka neviděla; nevěřila tedy naň a vody se nebála. Jak v pravé poledne, tak v pravou půlnoc bývala Bára pod širou oblohou, v létě spávala nejvíce na stáji u otevřeného vikýře, a přece ji nikdy nepřestrašilo, aniž by se jí cos neobyčejného bylo ukázalo. Jednou když byla na pastvě a pod stromem na kraji lesa ležela, Lišaj vedle ní, vzpomněla si na báchorku o vandrovním, jak ležel také v lese pod stromem, jak si přál být v zámku u krásné princezny a za vyplnění toho přání čertu zadat se chtěl. Jen si na čerta vzpomněl a už stál před ním.

Jméno, příjmení:

Otázky k ukázce:

1. Jak se jmenovala matka Báry?

.....

2. Jak se jmenoval otec Báry?

.....

3. Ve kterém ročním období chodila Barča do školy?

.....

4. Kdy lidé pracovali na poli?

.....

5. Co se učila druhou zimu Bára?

.....

6. Popiš Báru – charakteristika vnější

.....

.....

.....

.....

.....

.....

7. Jaké povídky slýchala Bára?

.....

8. Jak se jmenoval pes?

.....

ŘEŠENÍ

1. Jak se jmenovala matka Báry? (Bára)
2. Jak se jmenoval otec Báry? (Jakub)
3. Ve kterém ročním období chodila Barča do školy? (v zimě)
4. Kdy lidé pracovali na poli? (od jara do jeseně)
5. Co se učila druhou zimu Bára?(příst a tkát)
6. Popiš Báru.(Tělo její bylo hrubých kostí, silných svalů, mrštná jak pstruh, pleti byla tmavohnědé, hlava zdála se veliká, ale to dělalo množství vlasů, černých jak havran, dlouhých, ale hrubých jako žíně. Čelo měla nízké, krátký tupý nos, ústa trochu velká a vyšpulené pysky, ale zdravé, červené jako krev. Zuby široké, silné, ale čisté. Nejpeknější bylo u ní oko; a právě proto musela od lidí posměch snášet. Spílali jí, že má „oči buličí“. Veliké měla oko, neobyčejně veliké a modré jak chrpa, obrostlé dlouhou černou řasou. Nad okem klenulo se husté černé obočí)
7. Jaké povídačky slýchala Bára? (povídačky o polednicích, večernicích, o vodním muži, o žhavém muži, který je v lese, o světýlkách, čertu a strašidlech)
8. Jak se jmenoval pes? (Lišaj)